

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr V. Hepp, Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr C. Bouma, Zwolle; Dr K. Farnhout, Vriesland; Prof. Dr F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Kelzer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr P. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr D. Postma, Burgersdorp (Zuid-Afrika); Dr J. C. Rullmann, Utrecht; J. Strikwerda, Dokkum; Dr J. Thijss, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; E. Visser, Arnhem; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Franeker; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:
Prof. Dr V. HEPP, Van Broestraat 14, Amsterdam.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f7.50 en voor Ned-Indië f6.— per jaar.
Advertentie: 25 ct p. regel. — Losse nummers f0.15.

INHOUD: Het tegenwoordig Modernisme en de Christus.
III. — De Schrift. Laatste vermaning aan het volk.
(Luc. 23:28). — Kerkelijk Leven: Eenige bezwaren tegen
prof. Visschers „Paradijsprobleem“. X. Het rapport over
het „Vrije Kerkelijk“, V. (Slot) Wait and see. Geen
geld. — Lit. en Kunst. Karel van de Woestijne. — Uij
het Pol. en Soc. Leven: Staat en Maatschappij. I. —
Zending en Evangelisatie: De menselijke ziele. — Pers-
schouw. enz.

HET TEGENWOORDIG MODERNISME EN DE CHRISTUS.

III.

Is het modernisme dichter gekomen bij de
orthodoxie?

Die vraag, die opkomt na de tegenwoordige
modernisme door het liberale Jezusbeeld niet
meer bevredigd worden, wordt in deze arti-
kel beantwoord voornamelijk op grond van
de referaten der Studietoelicht van moderne theo-
logen, welke handelen over hun Christusbe-
schouwing.

Onder de tegenwoordige modernisme, die aan
de historiciteit van Jezus vasthouden, treedt
Prof. Windisch naar voren. Maar, al verschildt
zijn voorstelling van Jezus van het oud-mod-
erne Jezusbeeld, hij blijft toch principieel op
de oud-moderne lijn staan. Ook voor hem is
Jezus niet meer dan een mens, dan een
profet, een prediker. Deze Jezus kan geïdol-
in ons wekken, maar is zelf geen voorwerp
des geloofs. Ook bij Binnerts, die zegt het
dogma van het plaatsbepalend lijden in zijn
kern te willen handhaven, is Jezus' lijden
niet meer dan het lijden van een profet
en martelaar, een lijden, dat door de aanrij-
pende prediking, die er van uitgaat, tot heil
van anderen strekt.

Tusschen Jezus en Christus wordt onder-
scheid gemaakt en Jezus is niet de Christus,
maar de Christus of Christusgeest was in hem.
Maar die Christusgeest was volgens Windisch
in alle profetische figuren en volgens Van
Mourik Broekman is die Christus het inwon-
dig licht, het geweten, het godsdienstig en
zodanig beeld der menscheit.

Het is de overleden hoogleraar Roessingh ge-
weest, die onder de modernisme wel het dichtst de
orthodoxie scheen te naderen. Scherp liet hij uit-
komen, dat hij een ander standpunt innam dan de
oud-modernen en dat het liberale Jezusbeeld hem
niet het minst hierom onbevredigd liet, omdat er
de genade Gods, de verlossing in ontbrak. In zijn
referaat over „De uitgangspunten eener Christologie
op den grondslag der kritische theologie“ poogde
hij aan te toonen, dat er bij de tegenwoordige
modernisme uitgangspunten zijn, vanwaar zij tot een
Christologie kunnen komen, en als eerste uitgangs-
punt noemde hij: „de ervaring van de verlossende
kracht van de persoonlijkheid van Jezus Christus“.

Er zijn ook onder vrijzinnigen — zoo sprak
hij ongeveer — voor wie gevoelens van verwijde-
ring van God, zonde tegenover God, verworpen-
heid voor God zeer belangrijke elementen in hun
zielsleven zijn. Zij leeren daarmee tevens de be-
hoefte kennen aan verlossing, bevrijding, verzoe-
ning. Nu weet de godsdienstige mensch, dat de
verlossing, die hij zoekt, slechts in God zal zijn
te vinden en wel: in een God, die zich openbaart.
Waar is nu die verlossende openbaring Gods? De
Christelijke gemeente heeft altoos geloofd, dat in
de geschiedenis de verlossende kracht Gods
tot de wereld komt. Maar vrijzinnigen kunnen Gods
verlossende kracht niet vastklinken aan één kerk
of beperken tot één korte openbaringsperiode of
verbinden aan een bepaalden bundel godsdienstige
geschriften: houdt dat in — zoo vroeg Roessingh —
dat zij van de geschiedenis als orgaan der Gods-
openbaring en van Gods verlossende macht in die
geschiedenis niet meer kunnen spreken? En hij
gaf daarop ten antwoord: „daartegen verzette zich
het simpele feit, dat één enkel belangrijk com-
plex uit die geschiedenis, dat Jezus Christus van

wien ons in het Nieuwe Testament wordt ver-
haald, zoo'n geweldigen invloed op het leven bleef
oefenen, beter: telkens op beslissende oogenblikken
als de Godsmacht werd ervaren, die richtend en
verlossend op ons toetrad. Duizenden onder de
vrijzinnigen verstonden dat niet, hebben een ver-
lossende macht van Jezus Christus in eigen leven
niet ervaren. — wij debatteeren hier niet, wij
eischen slechts ons recht op om anders te spre-
ken. En om op grond van wat zoo in eigen levens-
nood ons tot hulp en bevrijding werd, te getuigen
van Gods openbaring in den Christus“.

In den Christus — wie is hij?, zoo vroeg Roes-
singh verder. Is hij niet een volkomen willekeu-
rig beeld, uit tegenstrijdige bijbelberichten samen-
geflanst? En zijn antwoord luidde: niemand denkt
er meer aan, den subjectieven factor in het Chris-
tusbeeld te loochenen. Dat wil dus zeggen, dat de
bijbelschrijvers niet hetzelfde beeld van Christus
geven, maar dat hun tekening naar ieders eigen
persoonlijkheid en denkbeelden verschilt. Maar toch,
zoo ging Roessingh verder, de Nieuwtestamentische
Christus is een eenheid. Er zijn tegenstellingen
in de tekening van Christus in het N. T., maar
achter en boven die onlosmakelijke tegenstellingen
ligt toch een eenheid.

Wanneer Roessingh van „Christus“ sprak, be-
doelde hij dus het Christusbeeld, dat door
de schrijvers van het Nieuwe Testament is ge-
teekend, de Christusfiguur, die in het N. T.
ons voor oogen gesteld wordt.

Maar op de vraag: wat waarborgt, dat aan dit
beeld een historische werkelijkheid beantwoordt?,
zei hij dit: „voor den theoloog, die de bijbelcritiek
laat gelden en die ook niet den noodweg inslaat,
naar innerlijke gevoelens historische feitelijkheden
af te leiden, is er maar één zeer eenvoudig aut-
riciteit van zulk een Jezus, als in ons Nieuwe
testamentischen Christus tot de historische wer-
kelijkheid daarachter blijft een sprong. Men mag
op grond van algemeen-historische overwegingen
of van bepaalde teksten en gegevens nog zoozeer
overtuigd zijn van de levende macht der een-
persoonlijkheid achter het N. T., de sprong blijft“.
Wij weten dus volgens Roessingh niet, of de Chris-
tus van het N. T. slechts een gestalte is, door de
oude christenheid geschapen, dan of hij werkelijk
heeft bestaan. Wij weten niet of er een Jezus
heeft geleefd, die beantwoordde of ook maar ten
deele beantwoordde aan het Christusbeeld, dat in
het N. T. wordt geteekend. De bijbelcritiek maakt
het ons onmogelijk.

Nu geloofde Roessingh voor zichzelf wel aan
het historisch bestaan van Jezus. Aan het slot
van zijn referaat merkte hij op, dat de ethischen
de historische existentie van Jezus als een wer-
kelijkheid erkennen, die zich in groote trekken dekt
met den Christus van het N. T., en hij vervolgde:
„Ik ben het eigenlijk in hun overtuiging betref-
fende dit punt met hen eens en zie niet in, waarom
ik de historiciteit van Jezus, maar ook de histo-
riciteit van zulk een Jezus, als in ons Nieuwe
Testament spreekt, zou moeten ontkennen“. Maar
hij plaatste tusschen twee haakjes de opmerking,
dat de historiciteit van Jezus „op zichzelf natuur-
lijk niets beduidt“ en voegde er aan toe: „maar
mijn Christologie staat los van deze overtuiging“
(n.l. dat Jezus heeft bestaan).

Men ziet, dat Roessingh, wanneer hij sprak van
„de verlossende kracht der persoonlijkheid van

Jezus Christus“, daarmee bedoelde een verlossings-
kracht, die uitgaat van het Christusbeeld des N.
Testaments. Of dat Christusbeeld de tekening was
van een historisch persoon of niet, deed voor hem
niets ter zake. De verlossing gaat volgens hem niet
uit van een Christus, die werkelijk op aarde heeft
geleefd, heeft geleden en gestorven is, maar van
de Christusfiguur, door de bijbelschrijvers gelee-
kend. Al zou die Christusgestalte ook geheel een
product zijn van de religieuze beschouwingen der
oude christenen, zij kan ons toch verlossen. God
openbaart zich er in; zij is openbaring van Gods
verlossende genade en doet ons Gods verlossings-
kracht ervaren. God openbaart zijn verlossings-
macht dus feitelijk door de religieuze gedachten
der oude christenheid. Het zijn haar ideeën, waar-
door God ons verlost. Hij verlost ons niet door
den historischen persoon Jezus Christus; of Jezus
een historisch persoon is, beduidt voor onze ver-
lossing niets; maar Hij verlost ons door de in
het N. T. tot uitdrukking gebrachte denkbeelden
der oude christenen. De verlossing geschiedt niet
door een historischen Verlosser, maar ze gaat uit
van ideeën, van ideeën, die door de schrijvers
des N. Testaments in de Christusfiguur zijn samen-
gevat en uitgebeeld.

Als Roessingh dan ook van „verlossing“ sprak,
bedoelde hij niet een verlossing, die in de geschie-
denis heeft plaatsgegrepen, een verlossing door
het historische feit van Jezus' dood, een verlossing
van de schuld en straf der zonde. Van zulk een
verlossing gevoelde hij de noodzakelijkheid niet.
De verlossing is voor hem enkel een bevrijding
van schuldgevoel, van innerlijken nood en zonde-
macht en daartoe was geen zoendood van nood.
God kan zonder voldoening aan zijn recht ons
genade bewijzen en ons zijn heil doen ervaren.
En Hij brengt de innerlijke verlossing tot stand
door den machtigen indruk, dien de Christusfiguur,
welke door de oude christenheid werd gevormd
en die een openbaring van zijn genade is, op ons
maakt.

En God kan ook door de gedachten van anderen
dan de oude christenen den mensch verlossen.
Roessingh wilde de verlossingsmacht Gods niet
vastklinken aan den Christus van het N. T. Hij
wilde den Christus niet „het centrum van alle
Godsopenbaring“ noemen en niet „den eenigen
weg tot den waren God“.

Al meende nu Roessingh, dat door hem „de
continuiteit bewaard“ werd „met wat de diepste
levenskern is van de Christologie van alle tijden;
het vinden van het leven, van de bevrijding, van
de vernieuwing in Christus, den van God gegeven“
— het zal voor de lezers van dit blad geen betoog
behoeven, dat het standpunt van Roessingh on-
eindig ver afstaat van het aloude geloof der Chris-
telijke kerk. De Christelijke kerk heeft nimmer in
een idee, maar in een werkelijken Christus en in
een historisch verlossingswerk de verlossing ge-
vonden.

Nu wordt Christus door hem echter ook „de
levende Heer“ genoemd.

Wat bedoelt hij daarmee?

Hij plaatst naast den Christus van het N. T.
den kosmischen Christus, d.w.z. den Chris-
tus in de geschiedenis en het leven der wereld.
Als tweede uitgangspunt voor een Christologie bij
de tegenwoordige modernisme noemt hij: „de er-